1880-1920
Anskuelsestavler

Af **Anne Katrine Gjerløff**

Anskuelsestavle nr. 11260. Æble, ukendt kunstner, serie: Crüwell, 1888.

Anskuelsestavler er betegnelsen for de store og ofte farvestrålende billeder, der blev udbredt i danske skoler fra anden halvdel af 1800-tallet og var almindelige langt op i 1900-tallet. Selvom der var forskel på skolernes udstyr, så var det også i ældre tid almindeligt, at der hang billeder i skolestuen. Oftest små tegninger eller stik af kongen, bibelske personer og måske et par landkort. I løbet af 1800-tallet begyndte tavlerne at komme til. De første var (som den viste) fra Tyskland, men i 1800-tallets sidste årtier blev der produceret en mængde danske tavler, der fik stor udbredelse. Anskuelsestavlerne var ikke kun til pynt, men repræsenterede en ny pædagogisk metode, hvor eleverne selv skulle iagttage billeder og genstande og formulere sig om det, de så. En tavle som denne om æbleplukning kunne give anledning til undervisning om mange emner: æbletræets udvikling fra kerne til træ, selve æblets elementer - skræl, frugtkød, kernehus, om årstiderne og høst af moden frugt i efteråret, arbejddeling i hjemmet - børnene hjælper med plukningen, og måske også formaninger om sikkerhed, når man brugte stiger og klatrede i træer. Tavlerne stod

ikke alene, og til en sådan undervisning ville læreren formentlig have medbragt et æble, som blev skåeret igennem, undersøgt og smagt, og en gren, hvor bladenes form kunne iagttages. Læreren ville også ofte have været en lærerinde, fordi anskuelsesundervisning i høj grad blev brugt som en generel indtroduktion for de yngste elever til omverden - her kunne grundbegreber som former, farver, årstider, erhverv, basal geografi og historie indlæres. Og det var ofte lærerinder, der fra midten af 1800-tallet underviste de yngste elever. På landet blev de yngste ofte undervist for sig i en såkaldte forskole, der ca. svarer til nutidens 0.-2. klasse. I kølvandet på skoleloven i 1899, kom den første officielle formålsbeskrivelse for de enkelte fag – *Det Sthyrske Cirkulære*, 1900. Her blev anskuelsesundervisning indført som obligatorisk selvstændigt fag for de yngste elever. Selve anskuelsesmetoden blev samtidig anbefalet i en række andre fag på de ældre klassetrin.